

**Κοινή Θέση των Αγροτικών Δικτύων
των Μεσογειακών Κρατών-Μελών της Ε.Ε.
σχετικά με τα Μέτρα 132 -133
και το άρθρο17 [COM (2011) 627]
της πρότασης Κανονισμού**

Η γνώμη των Αγροτικών Δικτύων της Μεσογείου σχετικά με την επόμενη προγραμματική περίοδο, αναφορικά με την ανάπτυξη και προώθηση των Σχημάτων Ποιότητας.

I. Η πορεία προς τη σημερινή Κοινή Θέση

Κατά τη διάρκεια της 13^{ης} Συνάντησης των Εθνικών Αγροτικών Δικτύων που έγινε στην Χάγη της Ολλανδίας στις 10 Νοεμβρίου 2011, εκφράστηκε έντονο ενδιαφέρον για τη διερεύνηση δημιουργίας μιας πλατφόρμας με τη μορφή Μεσογειακού Cluster Αγροτικών Δικτύων.

Κάτω από αυτό το πρίσμα, το Ιταλικό και Ελληνικό Αγροτικό Δίκτυο διοργάνωσαν μια **1^η συνάντηση** στη Θεσσαλονίκη την 1^η Φεβρουαρίου 2012, προκειμένου να ανταλλάξουν εμπειρίες και πρακτικές από την εφαρμογή των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης καθώς και προτάσεις για την επόμενη προγραμματική περίοδο στο θέμα «Αναπτύσσοντας Μεσογειακά Αγροτικά Προϊόντα Ποιότητας» - Μέτρα 132 και 133 του Άξονα 1.

Στη συνάντηση αυτή παρευρέθησαν τα Εθνικά Αγροτικά Δίκτυα της Ιταλίας, Ελλάδας, Γαλλίας, Πορτογαλίας, Κύπρου και Μάλτας. (Το Δίκτυο της Ισπανίας δεν κατάφερε να συμμετάσχει στη συγκεκριμένη συνάντηση, αλλά εκδήλωσε ενδιαφέρον και στήριξη και συμμετείχε στη συνέχεια). Σκοπός της συνάντησης ήταν :

- ✓ Να φέρει σε επαφή τα Δίκτυα της Μεσογείου προκειμένου να ανταλλάξουν εμπειρίες (με την ενεργή συμμετοχή όσο γίνεται περισσότερων Δικτύων) σχετικά με τη χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ για τα μεσογειακά αγροτικά προϊόντα
- ✓ Να αναγνωριστούν κοινά προβλήματα / θέματα που θα δικαιολογούσαν κοινή δράση σε περιφερειακά επίπεδο
- ✓ Να αναπτυχθεί μια ξεκάθαρη οπτική και δέσμευση για μελλοντικές ενέργειες, ανάμεσά τους και ο καθορισμός της επόμενης συνάντησης

- ✓ Να ενδυναμωθεί η συνεργασία μεταξύ των Εθνικών Αγροτικών Δικτύων που δρουν σε παρόμοιο γεωγραφικό/αγρονομικό περιβάλλον

Συμφωνήθηκε ότι η διαδικασία αυτή θα οδηγήσει στην εκπόνηση μιας Κοινής Θέσης που θα υπογραφεί από όλα τα Μεσογειακά Αγροτικά Δίκτυα, που μέσα από μια κοινή φωνή θα προωθήσει θέματα που μπορούν να αντιμετωπιστούν στην επόμενη προγραμματική περίοδο 2014-2020, αλλά και να στηρίξει μελέτες περιπτώσεων και βέλτιστων πρακτικών που τα Δίκτυα μπορούν να αντλήσουν από την εφαρμογή των Μέτρων αυτών στις χώρες τους.

Συζητήθηκε επίσης ένα χρονοδιάγραμμα και κάποιες σημαντικές ενέργειες με τις προθεσμίες τους.

Η **2^η συνάντηση** του Med Cluster πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία της Κύπρου, στις 17 Οκτωβρίου 2012.

Κατά τη διάρκεια αυτής της συνάντησης, το Ιταλικό Δίκτυο παρουσίασε τα ευρήματα μιας έρευνας που έγινε στα Δίκτυα των μεσογειακών χωρών της Ε.Ε. σχετικά με την υλοποίηση των Μέτρων 132 και 133 κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, αλλά και μιας γενικότερης συζήτησης εθνικών εμπειριών και προτάσεων για τον σχεδιασμό της επόμενης περιόδου. Η έρευνα βασίζεται σε ένα ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε από τα Δίκτυα τους προηγούμενους μήνες.

Η έρευνα δίνει έμφαση στη συνέργεια των δύο Μέτρων (132, 133) κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο και τη σύγκλιση απόψεων στα Δίκτυα σε κάποια σημεία - κλειδιά, τα οποία σκοπεύουμε να παρουσιάσουμε σε αυτή την Κοινή Θέση.

Σύμφωνα με αυτή την έρευνα, το Μέτρο 132 είναι ένα χρήσιμο οικονομικό εργαλείο των συστημάτων ποιότητας, που προσπαθεί να καλύψει τους ακόλουθους στόχους :

- ✓ να ενθαρρύνει τη συμμετοχή νέων επενδυτών σε συστήματα ποιότητας, αλλά και να δώσει κίνητρο στους παλιούς να παραμείνουν,
- ✓ να βοηθήσει τους αγρότες για μια συγκεκριμένη περίοδο, ώστε να αντιμετωπίσουν τα έξοδα της πιστοποίησης και παρακολούθησης,
- ✓ να καθοδηγήσει τους αγρότες στη διαφοροποίηση των προϊόντων και μεθόδων παραγωγής, μέσω στρατηγικών ποιότητας, νέων συστημάτων παραγωγής φιλικών με το περιβάλλον, και την πιστοποίηση της απόδοσης με τα καθιερωμένα συστήματα,

- ✓ να μεγαλώσει την προστιθέμενη αξία των γεωργικών προϊόντων και να κάνει πιο ανταγωνιστικά τα γεωργικά προϊόντα,
- ✓ να προσφέρει εγγύηση ποιότητας στους καταναλωτές.

Οι ανάγκες που καλύπτει η εφαρμογή του Μέτρου 133 είναι:

- ✓ η ανάγκη πληροφόρησης και προώθησης των τροφίμων που καλύπτονται από συστήματα ποιότητας,
- ✓ η ανάγκη δημιουργίας καταναλωτικής συνείδησης προς τα προϊόντα ποιότητας, προκειμένου να αυξηθεί όχι μόνο η διείδυσή τους στην αγορά αλλά και η προστιθέμενη αξία τους.

II. Η πρόταση των Μεσογειακών Αγροτικών Δικτύων της Ε.Ε.

Άρθρο 17 [COM (2011) 627] *(πρώην 132 στο ΠΑΑ 2007 – 2013)*.

Στη νέα πρόταση, στο Άρθρο 17 [COM (2011) 627], το Μέτρο «Σχήματα ποιότητας» επαναλαμβάνει τις τρέχουσες προβλέψεις του Μέτρου 132 αναφορικά με τη στήριξη, παρόλο που φαντάζει πιο ανοιχτό σε εθελοντικά σχήματα από διαφόρους παίκτες στην αλυσίδα, συμπεριλαμβανομένων και σχημάτων πιστοποίησης εκμεταλλεύσεων.

Στο νέο άρθρο, η επιλεξιμότητα του Μέτρου εξαντλείται στη συμμετοχή αγροτών για πρώτη φορά. Αυτή η νέα πρόταση του Κανονισμού θα άφηνε τους αγρότες που συμμετέχουν ήδη σε σχήματα ποιότητας και τώρα χρησιμοποιούν το Μέτρο ως χρηματοδοτικό εργαλείο χωρίς τη συγκεκριμένη στήριξη, που μπορεί να είναι απαραίτητη για να μείνουν ή όχι σε αυτά τα σχήματα. Θα ήταν απαραίτητο να αλλάξει «η συμμετοχή νέων αγροτών». Με άλλα λόγια, η στήριξη θα πρέπει να καλύπτει όχι μόνο την ενσωμάτωση αλλά και τη διατήρηση.

Αυτή τη στιγμή, (κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013) και στη νέα πρόταση, μόνο αγρότες ατομικά (κυρίως παραγωγοί) μπορούν να αιτηθούν στο Μέτρο 132. Η πλειοψηφία των Αγροτικών Δικτύων της Μεσογείου υπολογίζουν ότι στη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020, Ομάδες Παραγωγών ή Αγροτικοί Συνεταιρισμοί θα έπρεπε επίσης να είναι δικαιούχοι του άρθρου 17 [COM (2011) 627].

Τα Μεσογειακά Δίκτυα συμφωνούν ότι είναι πολύ σημαντικό να συμπεριληφθούν στους δικαιούχους του άρθρου 17[COM (2011) 627] όχι μόνο αγρότες ατομικά αλλά και (ή κυρίως) συναφείς μορφές (συνεργασίες, συνεταιρισμοί παραγωγών, clusters κλπ) και άλλοι παίκτες της τροφικής αλυσίδας (που δεν αναφέρονται στην καινούργια Πρόταση),

ιδίως εκείνοι που παράγουν το προϊόν εκείνο που καλύπτεται από ποιοτικό σχήμα (π.χ. γαλακτοκομεία κλπ).

Τα Μεσογειακά Δίκτυα υπολογίζουν ότι οι προαναφερθείσες συνθήκες είναι ιδιαίτερης σημασίας για την επίτευξη του στόχου α) της 3^{ης} Προτεραιότητας, του άρθρου 5 [COM (2011) 627] αναφορικά με τις προτεραιότητες της Ένωσης για την αγροτική ανάπτυξη της περιόδου 2014:

(3) Προώθηση της οργάνωσης της αλυσίδας τροφίμων [...]

(α) καλύτερη ενσωμάτωση των πρωτογενών παραγωγών στην αλυσίδα τροφίμων μέσω συστημάτων ποιότητας, προώθησης σε τοπικές αγορές βραχέων αλυσίδων εφοδιασμού, ομάδων παραγωγών και διεπαγγελματικών οργανώσεων

Αυτή η προσέγγιση θα επιτρέψει σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού να συμπεριληφθεί στη διαδικασία ανάπτυξης και παρουσίασης νέων σχημάτων ποιότητας.

Αλλά η προτεραιότητα θα πρέπει να είναι πάντα ο παραγωγός. Στη περίπτωση που περιλαμβάνονται περισσότεροι παίκτες της εφοδιαστικής αλυσίδας:

- τα ποιοτικά σχήματα θα πρέπει να αναγνωριστούν σε κοινοτικό ή επίπεδο κράτους - μέλους (ακόμη και τα εθελοντικά σχήματα),
- θα πρέπει να περιλαμβάνει μόνο παίκτες της αγροδιατροφικής αλυσίδας (πρωτογενής παραγωγή, μεταποίηση, διάθεση) που εμπλέκονται σε σχήματα ποιότητας και εμφανίζουν επιπλέον δαπάνες λόγω της συμμετοχής σε αυτά,
- θα πρέπει να καθοριστεί το επίπεδο των δαπανών που κάθε δικαιούχος θα έχει, προκειμένου να καθοριστεί το ύψος της επιδότησης για καθένα, καθώς η πρωτογενής παραγωγή είναι εκείνη που έχει τα περισσότερα έξοδα προκειμένου να ενταχθεί σε ένα ποιοτικό σχήμα.

Το να προστεθούν περισσότεροι δικαιούχοι δε θα πρέπει να σημαίνει λιγότερη στήριξη για τους παραγωγούς.

Με σεβασμό στη συνολική εφαρμογή του Μέτρου, θα ήταν ιδιαίτερα βολικό για την απλούστευση και επάρκεια της διαδικασίας, αλλά και ιδιαίτερα σημαντικό να δημιουργηθούν μηχανισμοί ελέγχου που θα διαφυλάξουν ότι ο δικαιούχος είναι πάντα ο παραγωγός, και το Μέτρο δεν αναπτύσσεται ως πηγή χρηματοδότησης οργανισμών. Στην πραγματικότητα, η συνολική εφαρμογή θα έπρεπε να πραγματοποιείται καλύτερα μέσω αγροτικών συνεταιρισμών.

Επιπλέον, αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση της εφοδιαστικής αλυσίδας είναι σύμφωνη με συνεργασίες - νέες μορφές οργανώσεων που αναφέρονται επίσης και στο νέο άρθρο 36 για τη Συνεργασία (π.χ. συνεργασία, cluster αγροτών κλπ).

Συμπληρωματικά, η πλειοψηφία των Δικτύων συμφώνησαν στο πόσο σημαντικό είναι να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα σημεία, που θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην πρόταση του Κανονισμού[COM (2011) 627].

Το «κόστος των συναλλαγών» (πληροφόρηση, οργάνωση των ανταλλαγών για την είσοδο στο σύστημα ποιότητας) πρέπει να θεωρούνται ως «πάγιο κόστος», επίσης, όπως προβλέπεται σήμερα στις Άξονα 2 για γεωργο-περιβαλλοντικά μέτρα.

Το «κόστος συναλλαγής» για την εισαγωγή σε ένα σύστημα ποιότητας, που περιλαμβάνει διαρθρωτικές δαπάνες, μπορεί να χρηματοδοτείται επί του παρόντος σε επενδυτικά μέτρα, το οποίο, για συγκεκριμένο ύψος, ίσως είναι πολύ περίπλοκο για να μπορεί να διαχειριστεί. Η πλειοψηφία των Δικτύων συμφώνησαν στην ανάγκη για τη χρηματοδότηση του «κόστους προσαρμογής», εκτός από τα «πάγια έξοδα», μέχρι ενός ορισμένου ποσού (δηλαδή έως και 10.000 €).

Και στις δύο περιπτώσεις, κυριαρχεί η άποψη ότι αυτό το είδος των δαπανών μπορεί να χρηματοδοτηθεί μέσω άλλων μέτρων, αλλά το να συμπεριληφθούν όλα στο ίδιο μέτρο θα απλούστευε τη διαδικασία. Όλα αυτά τα κόστη θα πρέπει να περιληφθούν στο άρθρο 17, αλλά ως συνολική δραστηριότητα δεν θα έπρεπε να χρηματοδοτείται από περισσότερα του ενός μέτρα.

Επιπλέον, τα Μεσογειακά Δίκτυα συμφώνησαν στην ανάγκη να παρέχουν συγκεκριμένη «τεχνική βοήθεια» σε αγρότες που για πρώτη φορά συμμετέχουν σε σχήμα ποιότητας, καθώς είναι σημαντικό να ενθαρρύνουν νεοεισερχόμενους να εισέλθουν στο σύστημα. Θα αυξάνονταν επίσης ο ανταγωνισμός στο συγκεκριμένο τομέα.

Το κόστος δημιουργίας ενός νέου συστήματος παραγωγής ποιοτικών προϊόντων είναι ιδιαίτερα υψηλό. Η πλειοψηφία των Δικτύων συμφωνεί ότι η πιθανότητα αποζημίωσης αυτού του κόστους θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, προκειμένου να παρέχουν κίνητρο σε ένα σύστημα για την ποιότητα (ειδικά οι δαπάνες που σχετίζονται με την κατασκευή και την προκαταρκτική έγκριση ενός ολοκαίνουργιου σχήματος ποιότητας).

Περαιτέρω συστάσεις

Ο κατάλογος των επιλέξιμων προϊόντων για την υποστήριξη του νέου μέτρου (άρθρο 17) θα μπορούσε να επεκταθεί για να συμπεριλάβει επίσης γεωργικά προϊόντα που δεν προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση (πχ οργανικό άχυρο για παραγωγή βιολογικού κρέατος). Στην περίπτωση της βιολογικής παραγωγής κρέατος, η διεύρυνση του καταλόγου θα έχει επίσης ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, δίνοντας τη δυνατότητα πλήρους παραγωγής γι αυτή τη σημαντική διατροφική αλυσίδα.

Νέα εθελοντικά σχήματα θα πρέπει πάντα να συνδέονται σαφώς με τους στόχους της αγροτικής ανάπτυξης (για παράδειγμα, για περιβαλλοντικούς στόχους ή την αποτελεσματική προώθηση της ποιότητας). Υπάρχουν ορισμένοι κίνδυνοι από το άνοιγμα σε εθελοντικά σχήματα. Ένα σύνθετο σενάριο, όπου πολλά εθελοντικά σχήματα θα συνοδεύουν τα «κλασικά συστήματα ποιότητας» θα μπορούσε να δημιουργήσει σύγχυση στους καταναλωτές. Σε αυτή την περίπτωση θα μπορούσε να είναι στρατηγικής σημασίας να διατηρηθεί το Μέτρο 133 στην Προγραμματική Περίοδο 2007-2013 για ενέργειες ενημέρωσης και προώθησης προϊόντων ποιότητας, προκειμένου να υποστηρίξει τον καταναλωτή για την καλύτερη κατανόηση της ποικιλίας των συστημάτων.

Ενημέρωση και προώθηση των ποιοτικών προϊόντων

Σε ότι αφορά το Μέτρο 133, στη νέα πρόταση Κανονισμού το συγκεκριμένο Μέτρο εξαφανίζεται. Οι δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης για τα συστήματα ποιότητας και προϊόντων υπάρχουν στο νέο μέτρο «Συνεργασία» [άρθρο 36, παρ. 2(ε) και παρ. 5(ε)], στο οποίο υπάρχει ειδική αναφορά σε σχήματα ποιότητας. Η προώθηση αφορά τις τοπικές αγορές, βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού και γενικά νέα προϊόντα, διεργασίες και τεχνολογία.

Οι περισσότερες από τις μεσογειακές χώρες πιστεύουν ότι θα ήταν χρήσιμο να επανέλθει το Μέτρο 133 για ποιοτικά προϊόντα. Δίκτυα όπως το ιταλικό και το ελληνικό συμφωνούν απόλυτα ότι είναι αναγκαίο να διατηρηθεί, προκειμένου να υποστηρίξει την ύπαρξη των συστημάτων ποιότητας και των δραστηριοτήτων στήριξης της αγοράς. Ωστόσο, η χρηματοδότηση για ενέργειες ενημέρωσης και προώθησης ποιοτικών προϊόντων δεν θα έπρεπε να περιορίζεται στους δικαιούχους του νέου μέτρου «Σχήματα ποιότητας» (σημαντικός περιοριστικός παράγοντας για το τρέχον Μέτρο 133), αλλά θα πρέπει να περιλαμβάνει κάθε αγρότη/ένωση που εμπλέκεται με αυτά τα προϊόντα.

Θα μπορούσαμε να προτείνουμε μια διαφοροποίηση της δημόσιας στήριξης (επιλέξιμες δαπάνες) ως ακολούθως :

- ✓ τα «γνωστά προϊόντα» που απευθύνονται στις εθνικές και διεθνείς αγορές θα μπορούσαν να υποστηριχθούν μέσω της προώθησης και διαφήμισης σε ραδιοτηλεοπτικά μέσα και περιοδικά (στο πλαίσιο του ΠΑΑ),
- ✓ μικρά προϊόντα, που απευθύνονται στις τοπικές αγορές μπορούν να υποστηριχθούν με δράσεις προώθησης σε εμπορικές εκθέσεις, έντυπο υλικό κλπ.

Είναι επίσης σημαντικό να οριστούν κατάλληλα κριτήρια για την κατανομή των πόρων ανάλογα με το οικονομικό μέγεθος και την οργάνωση των διαφόρων δικαιούχων σε θέματα ενημέρωσης και προώθησης.

Επιπλέον, προκειμένου να αποφευχθεί η παραπλανητική σήμανση στις αγορές τροφίμων, υπάρχει μεγάλη ανάγκη για επαναφορά της κατάλληλης σήμανσης προς τους καταναλωτές σχετικά με τα συστήματα εγγυήσεων ποιότητας (ποιότητα και υγιεινά τρόφιμα), η οποία δεν υπάρχει πλέον στο νέο Κανονισμό.

Επιπλέον σύσταση

«Εργαλεία ενημέρωσης και προώθησης» για την ποιότητα των προϊόντων που κατευθύνονται σε χώρες μη μέλη της Ε.Ε. θα πρέπει μελλοντικά να εισαχθούν επίσης στο ΠΑΑ, ιδίως για περιφερειακά προϊόντα. Οι δικαιούχοι μπορεί να είναι κοινοπραξίες αλλά και ενώσεις (συμπεριλαμβανομένων και των προσωρινών ενώσεων), με στόχο την εμπορευματοποίηση των προϊόντων εκτός της Ε.Ε. (ξένες αγορές).

Στην πραγματικότητα, οι εξαγωγές (εκτός Ε.Ε.) είναι θεμελιώδους στρατηγικής σημασίας στις μέρες μας για τα προϊόντα ποιότητας, σε μια περίοδο όπου η εσωτερική ζήτηση εντός της Ε.Ε. είναι χαμηλότερη λόγω οικονομικής κρίσης.